

# ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

2/2014

гр.София, 5 февруари 2015 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска колегия, в съдебно заседание на 29 януари 2015 година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГК,

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:

КРАСИМИР ВЛАХОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ

на ОТДЕЛЕНИЯ: БОЙКА СТОИЛОВА  
И.Ф. ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА  
И.Ф. ТАНЯ МИТОВА  
И.Ф. ПЛАМЕН СТОЕВ

ЧЛЕНОВЕ:

- |                        |                       |
|------------------------|-----------------------|
| 1. ЖАНИН СИЛДАРЕВА     | 17. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА |
| 2. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА   | 18. МАРИО ПЪРВАНОВ    |
| 3. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ      | 19. ЕМИЛ ТОМОВ        |
| 4. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА   | 20. АЛБЕНА БОНЕВА     |
| 5. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА  | 21. СВЕТЛА ДИМИТРОВА  |
| 6. СТОИЛ СОТИРОВ       | 22. БОНКА ДЕЧЕВА      |
| 7. МАРГАРИТА СОКОЛОВА  | 23. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА  |
| 8. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА     | 24. ЖИВА ДЕКОВА       |
| 9. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ | 25. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА  |
| 10. ЛЮБКА БОГДАНОВА    | 26. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА  |
| 11. ВЕСКА РАЙЧЕВА      | 27. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА |
| 12. ЗЛАТКА РУСЕВА      | 28. ВАСИЛКА ИЛИЕВА    |
| 13. ДИЯНА ЦЕНЕВА       | 29. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА  |
| 14. МАРИЯ ИВАНОВА      | 30. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА   |
| 15. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА  | 31. ОЛГА КЕРЕЛСКА     |
| 16. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА   | 32. ЗОЯ АТАНАСОВА     |

- |                         |                       |
|-------------------------|-----------------------|
| 33. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ     | 40. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ |
| 34. ВЕСЕЛКА МАРЕВА      | 41. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА  |
| 35. БОРИС ИЛИЕВ         | 42. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА  |
| 36. ДИАНА ХИТОВА        | 43. ЛЮБКА АНДОНОВА    |
| 37. БОЯН ЦОНЕВ          | 44. ГЕРГАНА НИКОВА    |
| 38. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА | 45. МАЙЯ РУСЕВА       |
| 39. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ    |                       |

при участието на секретаря Борислава Лазарова  
постави на разглеждане тълкувателно дело № 2 по описа за 2014 г. на  
Общото събрание на Гражданска колегия  
докладвано от съдия СВЕТЛАНА КАЛИНОВА

Тълкувателното дело е образувано с разпореждане на  
Председателя на Върховния касационен съд от 15.04.2014г. на  
основание чл.128, ал.1 от Закона за съдебната власт въз основа на  
постъпило искане от председателя на Висшия адвокатски съвет за  
постановяване на тълкувателно решение по въпроса, по който се  
поддържа, че е налице неправилна съдебна практика, постановена по  
реда на чл.274, ал.3, т.1 ГПК:

**Кой е началният момент за предявяване на иска по чл.62, ал.4  
от Семейния кодекс и допустимо ли е малолетно дете да води този  
иск чрез законния си представител.**

Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния  
касационен съд, за да се произнесе по поставения въпрос, съобрази  
следното:

Съгласно чл.62, ал.4 от Семейния кодекс детето може да оспори,  
че съпругът на майката е негов баща, до една година от навършване на  
пълнолетие.

В посочените в искането на Председателя на Висшия адвокатски  
съвет определения, постановени от тричленни състави на ВКС по реда  
на чл.274, ал.3 ГПК / определение №30/21.01.2010г. на ВКС, III ГО по  
ч.гр.д.№27/2010г.; определение №499/05.07.2012г. на ВКС, IV ГО по  
ч.гр.д.№224/2012г. и определение №398/28.09.2012г. на II ГО на ВКС по  
ч.гр.д.№340/2012г./ е прието, че с нормата на чл.62, ал.4 СК  
законодателят е предвидил само краен срок за предявяване на иска без  
да е регламентирал началото на срока, като тълкуването на  
разпоредбата дава основание да се приеме, че искът може да бъде  
предявен и преди детето да е навършило пълнолетие, както и че в

случаите, при които детето е малолетно, искът се предявява от законния му представител.

В искането на Председателя на Висшия адвокатски съвет се поддържа, че тази практика е неправилна и несъответстваща на действителния смисъл на разпоредбата на чл.62, ал.4 СК по съображения, че искът е строго личен и предявяването му зависи изключително от волята на носителя на правото, като предоставянето на възможност законният представител да предявява този иск от името на малолетното дете може да лиши детето от възможността да формира свое становище по въпроса дали желае да използва този иск. Поддържа, че тази практика дава възможност за злоупотреба, тогава когато законният представител е пропуснал срока за предявяване на своя иск и чрез предявяване на иска на детето цели да отстрани този свой пропуск. Излага и съображения, свързани с продължителността на срока като поддържа, че ако се приеме, че искът е допустим от момента на раждането на детето, то същият се явява допустим за срок от 19 години и ще е налице огромна разлика със срока, в който могат да предявяват искове за оспорване на презумпцията за бащинство майката и презумптивния баща, за които срокът е една година, но с различен начален момент. Обосновава искането и с езиковото тълкуване на разпоредбата на чл.62, ал.4 СК по съображения, че законодателят е определил със съюза «от» началния момент на срока, който е навършване на пълнолетието, а със съюза «до» крайния момент, тоест изтичането на една година от този момент.

ОСГК приема за правилно, че срокът за предявяване на иска по чл.62, ал.4 СК започва да тече от навършване на пълнолетие и е недопустимо малолетно дете да води този иск чрез законния си представител. Събраженията за това са следните:

Презумпцията за бащинство може да бъде оспорена само по съдебен ред чрез предявяване на иск при условията и в сроковете, предвидени в чл.62 СК.

Искът е личен, а срокът за предявяването му е преклузивен. Правото да оспорят презумпцията за бащинство принадлежи само на изрично посочените в закона правни субекти – лицата, обвързани от родствената връзка по силата на установената в чл.61 СК презумпция за бащинство, като всеки един от тях следва да разполага с възможността да вземе решението дали да предяви иска по свое вътрешно убеждение, доколкото правните последици от постановеното решение ще рефлектират върху гражданскоправния му статут.

Законът за лицата и семейството в действалата до 1968г. разпоредба на чл.63, ал.2 предвижда възможност искът за оспорване на презумптивното бащинство да бъде предявен само от съпруга на майката. За майката и нейния съпруг възможността да оспорят презумпцията за бащинство е предвидена и в СК от 1968г., както и в СК от 1985г. Със сега действащия Семейен кодекс законодателят е предвидил такава

възможност и за детето, като по отношение на условията и сроковете за предявяване на иска установената в отменените СК от 1968г. и СК от 1985г. уредба се запазва, т.е. с такова право вече разполагат всички правни субекти, обвързани с признатата от закона връзка на произход.

Разполагайки със самостоятелно право на иск за оспорване на установената в чл.61 СК презумпция за бащинство, детето следва да има правото и възможността да вземе решение дали да предяви иска по своя преценка, доколкото оспорването би могло да има за последица неустановеност на произхода по баща и то считано от момента на раждането. Предоставянето на възможност упражняването на това право да бъде осъществено чрез законния представител на малолетното дете лишава същото като правен субект от възможността да вземе самостоятелно решение дали да предяви иска, а оттам и дали да търси действителния си произход по баща, предоставяйки същевременно допълнителна възможност на законния представител да предяви иска от името на детето, макар да разполага със самостоятелно право на такъв иск, равно по интензитет на правото на детето.

Законът не установява различен ред, нито предоставя възможност на който и да е от легитимираните да предявят иска правни субекти да упражнява правото си по различен начин, при различни условия и срокове. Срокът за упражняване на правото на иск по чл.64 СК е еднакъв за всички процесуално легитимирани лица и този срок е едногодишен. Установен е само различен начален момент, от който срокът започва да тече за различните правни субекти, разполагащи с правото на иск за оспорване на презумптивното бащинство именно с оглед личността на носителя на правото. Анализът на разпоредбите на чл.62, ал.1, 2 и 4 СК не предполага законодателят да е предвидил различен срок за предявяване на иска за различните субекти, на които е предоставена такава възможност.

Грамматическото, езиково, историческо и систематическо тълкуване на разпоредбата на чл.62, ал.4 СК обосновават извода, че законодателят е обвързал началния момент на срока с навършването на пълнолетие.

Разрешението, дадено в т.2 на ППВС №5/78г. от 21.02.1979г. не може да намери приложение при тълкуването на разпоредбата на чл.62, ал.4 СК/ обн.ДВ.бр.47 от 23 юни, 2009г., в сила от 1 октомври, 2009г./, тъй като то касае само хипотези на неустановен произход по баща, което именно обуславя и правния интерес от воденето на иска за установяване на произхода. За дете с неустановен произход по баща е налице правен интерес от предявяване на иск за установяване на бащинството от момента на раждането му, респ. от момента на отпадане на правните последици от установен произход. Правният интерес на детето да оспори презумптивното бащинство обаче не може да се свърже само и единствено с възможността за последващо установяване на действителния произход по баща, тъй като уважаването на иска по

чл.62, ал.4 СК има за последица неустановеност на произхода по баща и то от момента на раждането като към момента на предявяването му последващото установяване на действителния произход по баща е само хипотетично.

По изложените съображения Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд

Р Е Ш И :

Срокът за предявяване на иска по чл.62, ал.4 СК започва да тече от навършване на пълнолетие. Недопустимо е малолетно дете да води този иск чрез законния си представител.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГК,  
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и  
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:  
КРАСИМИР ВЛАХОВ.....

ПРЕДСЕДАТЕЛИ  
на ОТДЕЛЕНИЯ: БОЙКА СТОИЛОВА.....  
И.Ф. ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА.....  
И.Ф. ТАНЯ МИТОВА.....  
И.Ф. ПЛАМЕН СТОЕВ.....

**ЧЛЕНОВЕ:**

- |                              |                              |
|------------------------------|------------------------------|
| 1. ЖАНИН СИЛДАРЕВА.....      | 24. ЖИВА ДЕКОВА.....о.м.     |
| 2. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА.....    | 25. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....    |
| 3. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ.....       | 26. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....    |
| 4. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА.....    | 27. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА.....   |
| 5. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА.....   | 28. ВАСИЛКА ИЛИЕВА.....      |
| 6. СТОИЛ СОТИРОВ .....       | 29. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА.....    |
| 7. МАРГАРИТА СОКОЛОВА.....   | 30. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА.....     |
| 8. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА.....      | 31. ОЛГА КЕРЕЛСКА.....       |
| 9. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ.....  | 32. ЗОЯ АТАНАСОВА.....       |
| 10. ЛЮБКА БОГДАНОВА.....о.м. | 33. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....     |
| 11. ВЕСКА РАЙЧЕВА .....      | 34. ВЕСЕЛКА МАРЕВА.....      |
| 12. ЗЛАТКА РУСЕВА.....       | 35. БОРИС ИЛИЕВ.....         |
| 13. ДИЯНА ЦЕНЕВА.....        | 36. ДИАНА ХИТОВА.....        |
| 14. МАРИЯ ИВАНОВА .....      | 37. БОЯН ЦОНЕВ.....          |
| 15. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....   | 38. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА..... |
| 16. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА.....    | 39. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....    |
| 17. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА.....   | 40. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ.....   |
| 18. МАРИО ПЪРВАНОВ.....      | 41. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА.....    |
| 19. ЕМИЛ ТОМОВ.....          | 42. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА.....    |
| 20. АЛБЕНА БОНЕВА.....       | 43. ЛЮБКА АНДОНОВА.....      |
| 21. СВЕТЛА ДИМИТРОВА.....    | 44. ГЕРГАНА НИКОВА.....      |
| 22. БОНКА ДЕЧЕВА.....        | 45. МАЙЯ РУСЕВА .....        |
| 23. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА.....    |                              |

Особено мнение към ТД№2 /20104г.

В тълкувателното решение се приема , че : „Срокът за предявяване на иска по чл.62, ал.4 СК започва да тече от навършване на пълнолетие. Недопустимо е малолетно дете да води този иск чрез законния си представител „

При приемане на това разрешение на поставения въпрос не са взети предвид особеностите на производствата, свързани със спорове за установяване и оспорване на произход и следва да се даде следният отговор: **Срокът за предявяване на иска по чл.62, ал.4 СК започва да тече от навършване на 14 годишна възраст на детето, когато то като непълнолетно може да упражнява лично правата си.**

Съображенията за този отговор са следните:

Когато се решават спорове за произход следва да се има предвид неговото важно значение за гражданския статус на детето, за семейното му положение, както и за произтичащите от това правни последици. Правните отношения, в които попада физическото лице с установен произход, са решаващи за него през целия му живот. Исковете за оспорване на бащинството са предвидени за случаите на несъвпадане на произхода с предположението, че бащата на детето, родено през време на брака или преди изтичане на 300 дни от неговото прекратяване, е съпругът на майката и истинността на произхода е защитена чрез иски за съпруга, бащата, майката и детето. Именно за това искът на детето за оспорване на бащинството следва да може да се предяви и преди пълнолетието му, тъй като чрез съдебно решение за произход ще бъде обезпечен стабилен граждански и семеен статус на физическите лица.

В подкрепа на това разбиране е и установената от закона специална процесуална дееспособност по делата за гражданско състояние в разпоредбата на чл.331 ГПК, предвиждаща, че иски за установяване или оспорване на произход могат да се предявяват от непълнолетни, както и разпоредбите на чл.15, ал. 7 и 8 в Закона за закрила на детето, осигуряващи на детето представителство от Дирекция „Социално подпомагане” и право на правна помощ във всички производства, засягащи негови права или интереси, какво безспорно е производството по оспорване на бащинство. Следва да се има предвид и факта, че в разпоредбата на чл.66, ал.1 СК, уреждаща оспорване на припознаването, се дава също възможност на детето, навършило 14 години, да предяви самостоятелен иск. За възможността детето да предяви иск за оспорване на бащинството преди пълнолетие може да се направи изводи и от това, че новото правило на чл.62, ал.4 СК, уреждащо само краен срок за предявяване на иск за оспорване на бащинство / до една година от навършване на пълнолетие/, е идентично с даденото разрешение в разпоредбата на чл.69 СК/ чл.41 СК отм./, уреждаща възможността за предявяване на иск за установяване произход от бащата, където отново е предвиден само краен срок - до три години от навършване на пълнолетие, а практиката по този текст, уеднаквена и в Постановление №5/21.02.1979г. на ВС допуска този иск да бъде предявен дори и от непълнолетното дете, чрез неговата майка като законен представител. Това налага са се съобрази и правилото, че правната сигурност не допуска идентични легални изрази да водят до различни тълкувателни резултати.

Не без значение е и обстоятелството, че ако детето има право да оспори бащинството си едва след навършване на пълнолетие - до една година от навършването му /чл.62, ал.4 СК/, то практически би могло да се лиши от възможност да упражни правата си по чл.69, пр.2 СК- да установи произход от бащата в тригодишен срок от навършване на пълнолетие с оглед забраната, уредена в разпоредбата на чл.71СК / в случаите, когато не съедини двата иска/. Това би създавало ситуация при оспорен произхода от бащата, да не може да бъде установен произход от биологичния баща поради изтичане на преклузивните срокове за предявяване на иска, в който случай ще се появят и сериозни неудобства във връзка с новия граждански статус на лицето – промяна на името, нова роднинска среда, наследствен статус и т.н.

В. Райчева  
Л.Богданова  
Ж.Декова